

Микола Васильович Го́голь
(20 березня (1 квітня) 1809 року – 21 лютого (4 березня) 1852 року) – російський та український прозаїк, драматург, поет, критик, публіцист, визнаний класик української та російської літератури

Народився Микола Васильович Гоголь 20 березня 1809 року в селі Великі Сорочинці (тепер Миргородського району) на Полтавщині. Батько його був праправнуком полковника козацького війська часів Богдана Хмельницького Остапа Гоголя. Пізніше знаменитий нащадок звеличить його до легендарної постаті й оспіває в образі Тараса Бульби.

Дитинство майбутнього письменника минуло в с. Василівці (тепер Гоголеве) в маєтку батьків. З 1818 по 1819 р. навчався в Полтавському повітовому училищі, а з 1821 по 1828 р. – у Ніжинській гімназії вищих наук. Мовно-музична культура рідної землі знаходила свій вияв у виховній практиці бабусі Тетяни Семенівни, маминої мами. Любов до мови, відчуття слова закладалися у юного Миколи Гоголя уже з дитячих літ. Згодом він захопиться збиранням українських народних пісень, прислів'їв та приказок, готуватиме матеріали до українсько-російського словника. Пізніше він так писав про українську пісню: «Якби наш край не мав такої скарбниці пісень, я б ніколи не зрозумів історії його, тому що не збагнув би минулого...» «Моя радість, життя моє! Як я вас люблю! Що всі холодні літописи, в яких я тепер риюся, перед цими дзвінками, живими літописами! Як мені допомагають в історії пісні!..» «Це народна історія, жива, яскрава, барвиста, правдива, що розкриває все життя народу». Ще в студентські роки, глибоко переймаючись соціальними негараздами, внутрішньо протидіяючи найрізноманітнішим виявам зла, вболіваючи за всю державу і свою «милу Україну», М.Гоголь настроювався на таку діяльність, «щоб бути по-справжньому корисним для людства».

Загалом же всю творчість великого письменника було спрямовано на «очищення серця», «розуміння серцем», щоб досягти хоч якоїсь подоби суспільної гармонії. «Я палав незгасним прагненням зробити своє життя потрібним для блага держави, я жадав принести хоча б найменшу користь. Тривожили думки, що я не зможу, що мені перепинять шлях, завдавши мені глибокого суму. Я поклявся жодної хвилини короткого життя свого не втрачати, не зробивши блага», – писав палко настроєний на самопожертву юнак.

У 1828 році М.Гоголь переїжджає до Петербурга. Там у 1829 р. він публікує свій перший твір – поему «Ганц Кюхельгартен». Через рік у журналі «Отечественные записки» з'являється повість «Басаврюк, або Вечір проти Івана Купала», перша з циклу «Вечори на хуторі біля Диканьки». Романтична спрямованість, опоетизованість життя надавали творам М. Гоголя особливого колориту. Ґрунтовні знання усної народної творчості дозволяли майстру виводити картини дійсності у глибокому взаємопереплетенні з вимислом, але мовби на реальному ґрунті життя. Особливо привабливим був ліризм, проникливість і любов автора до зображуваного, що неминуче справляло враження на читача, захоплюючи його увагу.

Туга за батьківщиною, за мальовничою Україною, змусила Гоголя наприкінці 1833 року клопотатися про місце професора історії в Київському університеті св. Володимира. Спонукала до цього ще й дружба з М. Максимовичем, професором-земляком, етнографом, фольклористом, істориком, ботаніком, майбутнім ректором Київського університету. «Я захоплююся заздальгідь, коли уявляю, як закиплять труди мої в Києві. Там скінчу я історію України й півдня Росії і напишу всевітню історію. А скільки зберу там легенд, повір'їв, пісень! Якими цікавими можна зробити університетські записки, скільки можна умістити в них подробиць, цілком нових про сам край!» – переповнювався творчими планами письменник. У цей же час він працює над книгами «Арабески», «Миргород» (1835 р.).

Розраду від нездійснених планів письменник шукав і знаходив у творчості. Тепер він остаточно пориває з педагогічною діяльністю. З другої половини 30-х років подальший розквіт таланту М. Гоголя пов'язаний з його драматургією. Етапною навіть в історії театру стала його соціальна комедія «Ревізор» (1836 р.) Невдовзі після прем'єри п'єси Гоголь виїжджає на досить тривалий час за кордон. Він відвідує Німеччину, Швейцарію, Францію, Італію. У 1842 році з'являється друком знаменита поема-роман «Мертві душі».

Останні роки життя письменника сповнені драматичних пошуків себе в Істині. Прямим підтвердженням тому було видання «Вибраних місць з листування з друзями» (1847 р.). У 1848 році письменник повертається на батьківщину, посилено працює над другим томом «Мертвих душ», але незадовго перед смертю спалює рукопис. Тяжка хвороба обірвала життя неповторного майстра слова 21 лютого 1852 року. Для більшості сучасників і пізніших поціновувачів його творчості Микола Васильович Гоголь є непохитним авторитетом письменника, що дошкульною сатирою на існуючий лад забезпечив собі довічне і почесне місце серед класиків світової літератури.

